

Ved dette tegnestativet designet «dødens ingeniører» fra maskinfirmaet Topf & Söhne kremasjonsovnene i Auschwitz. Teknisk Museum dokumenterer brutaliteten og kynismen på en ny utstilling på Teknisk Museum på Kjelsås i Oslo.

Alle foto: Morten Holm / Scanpix

Dødsingeniørene ga aldri opp

Helt til det siste utviklet og effektiviserte tyske ingeniører SS-leiren Auschwitz-Birkenaus kremasjonsskapasitet. De visste godt hva de var med på.

Arne Børcke

NTB

Og det skjedde kynisk med industriell prestisje og profitt for øye.

Dette vises med brutalt enkel dokumentasjon på Teknisk Museum. I dag åpner den unike utstillingen «Dødens ingeniører: Topf & Söhne – ovnsbyggerne i Auschwitz».

Utstillingen avsluttes i oktober og flyttes deretter permanent til Ehrfurt, til lokaler der det tidligere velrenommerte firmaet holdt hus. Men før det skjer, tas noen av utstillingens mest sentrale problemstillinger opp til debatt i september på en egen konferanse om det brennbare temaet.

Utfordrer.– Dødens ingeniører utdyper og utfordrer våre forestillinger om nazismens forbrytelser og tvinger oss til å reflektere omkring teknikkens rolle i samfunnet. Utstillingen er ikke mindre viktig i dag, i en

tid da mange synes å fornekte beretningene om nazistenes uhyrligheter under krigen, sier førstekonservator Ketil G. Andersen.

Patentsøkt samlebånd. Illustrerende for den forretningsmessige og industrielle distanseringen fra de brutale realitetene, er forsikringen fra ovnsbyggernes overordnede overfor sine SS-opppdragsgivere i 1943:

Fem for formålet spesialkonstruerte kremasjonsovnene kunne garantert gjennomføre forbrenning av minst 4.756 mennesker i døgnet.

De nidkjære ingeniørene i det ærverdige tyske maskinfirmaet, med landbrukserfaring allerede fra 1878, kunne imidlertid under hånden forsikre oppdragsgiver SS om at kapasiteten nok var langt høyere. Over 8.000 kropp, hvis man tok hensyn til forventet redusert kroppsvekt.

Etter krigen gjorde firmaet seg lekkert overfor okkupa-

De utgatte skosålene er etter ofre som døde i nazistenes utryddelsesleir.

sjonsmakten Sovjetunionen ved å føre opp en nyutviklet kremasjonsovn i fire etasjer, basert på samlebåndprinsippet, på listen over firmaets aktiva for fremtidig inntjening. Disse ovnene kunne destruere langt mer enn de gamle firmaet hadde levert til Auschwitz-Birkenau.

«Vanlige» mennesker. Og de var ikke bare velegnet for kadavre, men også som søppelforbrenningsanlegg, ifølge en ikke ferdigbehandlet patentsøknad fra 1942.

– Kynisk og industrielt, sier

Prosjektleder Ketil Gjølme Andersen foran en illustrerende installasjon på utstillingen «Dødens ingeniører: Topf & Söhne – ovnsbyggerne i Auschwitz» på Teknisk Museum. Installasjonen viser urner og skosåler etter avsløringene i døds- og utryddelsesleirene i Tyskland etter krigen.

førstekonservatoren som har hatt ansvaret for monteringen i Norge.

– Med denne utstillingen vil vi vise at faktisk tilsynelatende helt vanlige mennesker bidro til å effektivisere Hitlers masse-mord. Selv etter krigen – da Tyskland ble delt i Øst og Vest – fortsatte de sentrale personer i firmaet den industrielle tenkingen, sier han.

Ifølge Andersen etterlater utstillingen ingen tvil om at ingeniørene i Topf & Söhne visste at

krematorieovnene var del av et større maskineri for masse-mord. Flere av dem både bodde og arbeidet i leirene. De var helt på det rene med at de døde kroppene som ble kremert i firmaets ovner var uskyldige ofre, myrdet i Auschwitz' gasskamre.

– De var selv med på å integrere og effektivisere «produksjonsprosessen» mellom gasskamrene og forbrenningsovnene, sier Andersen.

Fire ingeniører ble dømt etter krigen.